

Virksomhetsplan Solsikken Barnehage. 2022- 2026

Innledning

Barnehagens samfunnsmandat er : Å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling-i samarbeid og forståelse med barnas hjem. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng.

Solsikken Barnehage drives etter lov om barnehager med forskrifter.

Rammeplan for barnehager ligger til grunn for virksomheten og barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogisk arbeidet. Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at barn får et tilbud som er i tråd med rammeplanen.

Solsikken Barnehage er en privat barnehage eiet og drevet av Hanne Bjørkvist. Barnehagen er godkjent for 32 hele plasser og er organisert i Virke.

Barnehagen bygger på et helhetlig læringsyn slik det er etter den nordiske barnehagetradisjonen.

Personalet i barnehagen benytter virksomhetsplanen som et arbeidsdokument. Avdelingen utarbeider detaljerte månedsplaner og planer for grupper som bygger på virksomhetsplan og rammeplan.

Foreldre skal gjennom planen få innsikt i hva barnehagen prioriterer, og det skal være mulig å se sammenheng mellom barnehagens aktiviteter og de overordnede målene.

Barnehagen styrer har det overordnede ansvaret for barnehagen virksomhetsplan. Barnehagens Samarbeidsutvalg fastsetter virksomhetsplanen og foreldre, personal og pedagoger har innflytelse i den prosessen.

Verdigrunnlag

Ansattes verdigrunnlag kommer til uttrykk gjennom alle situasjoner i barnehagedagen. Det skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid.

Vår virksomhet skal gjenspeiles av følgende verdier:

- Omsorg, respekt, medmenneskelighet, toleranse og likeverd.
- Positivt menneskesyn og barnesyn. Vi vil ha fokus på det positive.
- Hverdagsmagi
- Anerkjennelse
- Barnet er en aktiv, kompetent medspiller som vil samarbeide.

Individet og fellesskapet

Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Vår visjon er å skape «den gode barndommen». Vi ønsker at barnet skal se tilbake på barnehagetiden som noe trygt og godt. Den tiden da barnet i samhandling med andre barn og voksne opplevde og skapte minner sammen. Barnets opplevelsesverden og fantasi skal være medvirkende i barnehagens hverdag.

Vi ønsker også å være en barnehage der fellesskapet er med på å skape et bærekraftig samfunn der barna tar vare på seg selv, hverandre og naturen.

Pedagogisk virksomhet

- Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til å medvirke.
- Planlegging gir personalet mulighet til å tenke og handle langsiktig. Det gir dem mulighet til å arbeide mot felles mål.
- Planleggingen skal bidra til progresjon for enkeltbarn og barnegruppen.
- Planleggingen skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling.
- Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet.
- Hovedformålet med vurderingsarbeidet er at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen.

I vår barnehage skal barna oppleve:

- Trygghet og forutsigbarhet ved en fast dagsrytme
- Månedspaner og periodeplaner
- Å ha innflytelse på hva som skjer i barnehagen

I vår barnehage skal vi ha

- Ansatte som er engasjert og har kontinuerlig refleksjon og vurdering av egen praksis.
- Studenter som kommer til oss i praksis dersom vi blir spurt
- Arbeidspraksis fra NAV og andre aktører.
- Ansatte som utarbeider planer og årshjul for det pedagogiske arbeidet.
- Ansatte som kjenner rammeplanene godt og som ønsker å bidra med det de kan.
- Brukerundersøkelse hvert år
- Kurs og utviklingsarbeid som hjelper oss å tilpasse oss i en ny tid.

Lek

I vår barnehage definerer vi lek slik som Öhman,

Leken er spontan og frivillig, man må selv ha lyst til å leke der og da, dersom noen tvinges til å leke kan det ikke kalles lek. Leken kan ikke planlegges, men man kan sette av tid og rom til den. Lek er noe som er morsomt, og noe som får barna til å være aktive med hele seg, både med kroppen og med sansene (Öhman, 2012, s.77). Et annet kjennetegn, og kanskje også et av de viktigste, er at leken er et mål i seg selv, den har en egenverdi.

- Leken gir motivasjon til å leke om igjen og om igjen.
- Leken styrker barnets livsglede og psykiske helse.

I vår barnehage er det viktig at ansatte skaper tid og rom for lek.

Ansatte organiserer dagen slik at barna kan sette i gang, styre og strukturere leken sin selv.

Ansatte passer på at lekemateriell er tilgjengelig slik at barn kan gjenskape lek de har hatt tidligere.

Ansatte gir felles gode opplevelser som inspirerer til lek.

Ansatte strukturerer rom, leker og materialer slik at det inviteres til lek.

Ansatte tuller og tøyser slik at det magiske, fantasifulle og uforutsigbare får status.

Trygt og godt barnehagemiljø

Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap (jf. rammeplan for barnehager).

Alle barn skal ha det bra hjemme, i barnehagen, på skolen og i fritiden (Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2030, FN's bærekraftsmål 10)

I vår barnehage skal barna oppleve:

- Å tilhøre et fellesskap hvor man blir verdsatt og inkludert.
- Barnehagen skal være en møteplass for familier i nærmiljøet
- Bevegelsesglede
- Varierte aktiviteter
- Medvirkning
- Mestring
- Ansatte som støtter barna i å sette egne grenser

I vår barnehage foregår det et aktivt arbeid mot mobbing. Vi bruker kommunens plan for et trygt og godt barnehagemiljø, og forsøker i samarbeid med foreldrene å skape det for alle barn.

Ansatte skal :

- Følge med, melde fra, undersøke og sette inn tiltak der det er nødvendig.
- Stoppe ekskluderende og krenkende adferd.
- Arbeide forebyggende slik at alle opplever sosialt fellesskap.
- Gi ekstra omsorg til barn i sårbare livssituasjoner
- Se alle

Overganger

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. (Jf.Rammeplanen for barnehager)

Oppstart

Oppstart følger en foreldreaktiv tilvenning der barnet er sammen med foreldrene sine i barnehagen i flere dager. Foreldre, barn og personal skal få tid til å bli kjent med hverandre og avdelingen. Når barna begynner å være alene vet de hvor alle tingene er og hvem andre de skal være sammen med. Foreldrene får en plan over de første 14 dagene, planen blir justert litt underveis, men prinsippene er de samme.

Informasjonsskriv i starten.

Tilbud og hjemmebesøk/ besøk i barnehagen før oppstart.

Prøve og feile og vurdere de første 14 dagene.

Tilbakemelding til foreldre.

Overganger innad i barnehagen

Informasjonsskriv i starten

En voksen følger med fra den lille avdelingen til den store.

Krav til mer selvstendighet blir brukt tid på hele våren før bytte av avdeling.

Overgang mellom barnehage og skole og SFO

Det er utarbeidet en egen plan for Overgang fra barnehage til skole og SFO i Arendal kommune.

Vi samarbeider også med skolene i Grimstad kommune dersom det er behov.

Den internasjonale skolen tar vi også kontakt med om høsten de årene det er aktuelt.

Vi besøker skolene siste året før barnet begynner. Vi deltar på overgangsmøter og felles arrangement. Nedenes skole besøker vi gymsalen til flere ganger i året og samarbeider videre med de andre barnehagene i området for felles gymsalturer for skolestarterne.

Foreldremøte om våren for førskolebarna alene før søknadsfrist for SFO og vi hjelper med å svare på spørsmål og informerer om overgangen.

Kommunikasjon, språk og tekst

1-2 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Positive opplevelser med verbal og nonverbal kommunikasjon • Bli kjent med billedbøker og pekebøker • Introduseres for turtaking • Kjennskap til begreper • Kjennskap til sangleker og bevegelsesleker, rim og regler og enkle eventyr. • Synliggjøring av skriftspråket 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi lytter og samtaler aktivt med barna gjennom hele dagen. Vi kommuniserer via lyder, bevegelser, herming eller ord. Mye en-til en kontakt. • Ha høytlesning av peke- og enkle billedbøker for og sammen med barna, enkeltvis og i grupper. Bøkene står lett tilgjengelig for å oppmuntre til lesning. • Ta tur og vente på respons • Vi er bevisste på å gi barna begreper. Vi setter ord på det vi ser rundt oss og gjentar begrepene. Metode fra snakkepakken. • Bruk av sanger og bevegelse, rim og regler i samlinger og aktiviteter. Vi bruker konkrete, bevegelse og bilder for å visualisere. • Vi gir barna mulighet til å møte skriftspråket i enkle ord, som sitt eget navn. Vi synliggjør skriftspråket i barnehagehverdagen med skrift på plakater som henger på veggene og i samlinger. Bravolek vår og høst.
2-3 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle evne til å kommunisere i lek og samspill med andre barn • Bruke verbalspråket i her og nå situasjoner • Erfare et mangfold av bildebøker og eventyr • Utforskning av skriftspråket og øving på å gjenfortelle 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi oppmuntrer barna til å sette ord på egne følelser og behov. Barna øver på turtaking i forbindelse med hverdagssituasjoner og i samtaler. • Vi repeterer og utvider barnas utsagn. Vi stiller åpne spørsmål med særlig bruk av spørreordene: hva, hvem og hvor. • Vi bruker mer bildebøker med enkel tekst i samlingsstunder. Barna får erfaring med flere eventyr med variert konkretstøtte. • Vi oppmuntrer barna til å lekeskrive og utvider lek og aktiviteter med bruk av skriftspråket. Vi spør barna åpne

	spørsmål om hva de har tegnet/skrevet.
3-4 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd • Lyttetrening • Rette barnets oppmerksomhet mot forside i språket • Utforsking av skriftspråket og øving på å gjenfortelle 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi støtter barna til å bruke språket aktivt for å løse konflikter og til å skape positive relasjoner. Vi er med og videreutvikler ordforrådet ved å lese daglig med og for barna. Vi bruker biblioteket til å skaffe nye og lengre bøker. • Vi har samlingsstund stort sett hver dag. Barna får erfaring med å lytte til kollektive beskjeder og til å holde oppmerksomheten over lengre tid. • Vi øker barnas bevissthet rundt bokstavlyder, rim og rytmer ved å introdusere regler på tullepråk: «Akka bakka bonka rakka». Vi gir barna erfaring med ulike rim og regler i planlagte og spontane situasjoner. • Vi oppmuntrer barna til lekeskriving og til å ta bruk skriftspråket i lek. F. eks ved å lage plakater med ord som «BUTIKK», «SYKEHUS».
5-6 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Løse konflikter verbalt • Tulle med språket • Utforsking av skriftspråket og øving på å gjenfortelle 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi støtter barna til å bruke språket aktivt for å løse konflikter. Vi oppmuntrer barna til å løse konflikter på egen hånd i større grad. • Vi oppmuntrer barna til å finne på egne rimord og klappe stavelser. Vi forteller enkle gåter og vitser som handler om forside ved språket. • Barna øver på å skrive navnet sitt. Vi gir barna erfaring med skriftspråket ved å være sekretær for barna når de forteller om tegningen sin eller en

	historie. Vi øver med barna på å skrive tall og bokstaver.
--	--

Kropp, bevegelse, mat og helse

1-2 år	
HVA	HVORDAN

<ul style="list-style-type: none"> • Selvstendighet • Mestring med allsidige bevegelseserfaringer • Oppleve matglede og et variert og sunt kosthold • Lære gode hygienerutiner • Bevissthet rundt egne og andres grenser • Mulighet for hvile i løpet av barnehagehverdagen 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi tilrettelegger for og oppmuntrer barna til å klare ting selv, slik som å kle på seg, klatre opp på stoler og stallebord og spise selv. Barna får erfaring med å bruke skje, gaffel, kopp og drikkeflaske. • Barna har mye plass og myke underlag for å utforske varierte bevegelser: reise seg opp, krabbe i trapper, gå, løpe klatre, skyve og rulle. • Måltidet er en pedagogisk arena, der vi blant annet benevner og samtaler om maten barna spiser, og oppmuntrer de til å smake og utforske smaker og konsistenser. Små barn trenger næringstett mat, mat som er rik på nyttige næringsstoffer, proteiner, sunne fettsyrer, fiber, mineraler og vitaminer. Et personale med kunnskap og det at vi er en 5-om dagen barnehage er viktige tiltak for at maten er sunn. Alltid frukt og grønt til alle måltider, og frukt og grønt serveres først. • Barna lærer å vaske hender. Vi legger opp til at å skifte bleie er en nødvendig og hyggelig aktivitet. Dette er en pedagogisk arena med mulighet med viktig en-til en kontakt med barnet. Pottetrening og bleieslutt forbereder vi ved å øve på å bruke do og potte i god tid. • En av de viktigste grensesettingene på småbarnsavdeling er å hjelpe og støtte barn til å sette sine egne grenser. Han/hun vil ikke. • Vi har hvilestund nesten hver dag..vi har sofa/puter og tepper tilgjengelig for den som ønsker å hvile.
2-3 år	
HVA	HVORDAN

<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle grovmotorikk • Utvikle finmotorikk • Selvstendighet • Interessere seg for do 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi gir barna ulike bevegelsesmuligheter. Lek med ball, turer i ulendt terreng, sykle, aking, klatring, rulle kråke, hoppe, klatre i høyden m.m. • Barna øver opp finmotorikken bla. ved å tegne, pusle puslespill, perle med perler. Vi øver på å kle av/ på jakke og sko/støvler. • Barna oppmuntres i større grad til å ta valg ved matbordet. Barna får erfaring med å sende mat/ting til andre. Lære seg forskjell på sulten og mett. Lære seg å si fra til en voksen når de må ha hjelp, f.eks. bli kvitt bæsjebleie, rydde opp, ha på plaster. • Før barnet er to år starter pottetrening. Vi følger barnet på do eller potte, målet er å bli trygg i den situasjonen. Noen må ha med en leke, for noen leser vi bok, samtaler og humor i stellesituasjonen er virkemidler.
---	--

4- 5 år

HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Selvstendighet og rutiner • Hygienerutiner • Videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper 	<ul style="list-style-type: none"> • Henge klær på plass. Smøre maten sin selv kl 11.00. • Lære seg automatikk i å vaske hendene etter do besøk og før måltid. Barna skal lære å tørke seg selv, vi ansatte tar ansvar for at det er rent. • Vi legger til rette for fysisk lek og motoriske utfordringer ute og inne tilpasset deres nivå. Vi lager hinderløype er i svømmehall og gymsal.

5-6 år

HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Selvstendighet • Sette egne grenser og respektere andres • Oppmuntrer barna til å være rollemodeller • Allsidige bevegelseserfaring 	<ul style="list-style-type: none"> • Selvstendig i av og på kledning. Holde orden ved plassen sin. Hjelpe de mindre med påkledning. Siste halvår før skolestart, samarbeider vi med foreldrene, slik at barnet lærer å gå på do og tørke seg selv ren etter dobesøk • I førskolegruppa har vi mer om temaet kropp og grenser. Vi bruker NRK sine filmer om kroppen og hvordan alt fungerer, begreper og grenser blir behandlet på en fin måte. • De eldste barna blir rollemodeller for de yngre ved å vise mestring. Vi oppmuntrer barna til å være initiativtaker til felles lek. • Vi oppmuntrer til høyere tempo på aktiviteter, vi oppmuntrer til mer risikofylt lek etter barnas nivå.

Kunst, kultur og kreativitet

1-2 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Bruke ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk • Motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama • Tegnemuligheter og tegneutvikling 	<ul style="list-style-type: none"> • Første erfaring med maling, lim, naturmaterialer, kunst, glitter, farger og klistremerker. • Vi bruker sangleker, hører på forskjellig type musikk, prøver ulike instrumenter og danser. Vi dramatiserer også enkle fortellinger. • Vi har ark og ulike tegnesaker ofte tilgjengelig. Selv om rablingen er tilfeldig, er det viktig at de voksne viser interesse for det barna tegner. Slik opplever barnet at denne måten å kommunisere på er akseptert.

--	--

2-3 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Lek med kreative uttrykk • Rom og materiell som inspirer til rollelek • Musikk, glede og bevegelse • Bli kjent med navn på farger • Skapende virksomhet både ute og inne • Tegneutvikling 	<ul style="list-style-type: none"> • Inspirert av Reggio-Emilia pedagogikken ønsker vi å gi barna rom for å være kreative og være med å skape selv. • Vi legger til rette for variert lek gjennom å ha utstyr og rekvisitter tilgjengelig, og ved at personalet introduserer ulike leketemaer. • I år har vi Sprell levende og Røris, som er opplegg som handler om musikk, glede og bevegelse. • Gjenta ord og aktiviteter • Vi bruker formingsmateriell fra naturen slik som blader, blomster o.l. Barna skal møte farger og former i naturen/nærområdet. • En krusedull kan bli til hode, og hodet kan få navn som mor og far. Etter hvert blir streker til armer og bein, og dette kalles hodefoting. Barnet er ennå ikke opptatt av sluttproduktet, og tegningen utvikles i takt med fantasien.
4- 5 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Kunne flere farger, lage system, mønster • Dramatisering av regler/eventyr • Møte kunst og kunstnere • Møte kulturlandskap, byggteknikk, håndverk og kulturminner • Tegneutvikling 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvide repertoar i formingsmateriell, musikk, kunst og kultur, leikemateriell • Barna blir oppmuntret til å delta mer i dramatisering • Vi bruker kunstnere som inspirasjon i noen formingsaktiviteter. Vi ser på kunstutstillinger av kunstnere. • Vi drar på turer i nærmiljøet • Barna får flere varierte tegne og maleoppgaver. Personalet skal veilede barna med å tegne etter ulike modeller

	og oppmuntrer til at barna skal bruke mer detaljer.
5- 6 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Tegneutvikling • Musikk og dramatisering 	<ul style="list-style-type: none"> • Formingsmateriell som krever mer nøyaktighet, finmotorikk. Barna tegner mer presise symboler; mennesker, dyr, hus, trær, bil, båt og lignende. Barnet tegner alt de vet og kan noe om. Nå kan barnet i større grad fortelle om det de tegner. • Vi gir barna muligheter til å få erfaring med dramaaktiviteter, og bli utfordret til å prøve å fremføre selv.

Natur, miljø og teknologi

1-2 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for varierte opplevelser ute • Lære om insekter, planter og trær som finnes i naturen, og hvordan de trenger hverandre. • Kjennskap til dyr og dyreliv • Kjennskap til menneskets syklus 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi er ute litt hver dag og erfarer ulike typer vær. • Personalet skal sette av god nok tid på turer, og ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og forutsetninger. • Barna lærer om husdyr og gårdstyr, og deres levemåte. • Vi snakker om alder, fødsel og død der det faller seg naturlig.
2-3 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Lære om forskjellige dyr, insekter, planter og trær som finnes i naturen og hvordan de trenger hverandre. • 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi har om tema i samlinger og har fokus på dette i spontane situasjoner på tur og på barnehagens uteområde. • Samme som for 1-2 år

4-5 år og 5-6 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Kjennskap til naturens mangfold • Inkludere friluftsliv i barnehagens hverdagsliv • Undring 	<ul style="list-style-type: none"> • Eldre barn kan også være nysgjerrige på natur som ikke er like i nærheten. Da må vi bruke bilder, internett osv. for å lære nye ting. • Barna oppmuntres til å klatre i trær, leke gjemsel, se på småkryp, leke med pinner, spikke med kniv, samle på steiner, bygge hytter, plukke bær, grave, rote og utforske omgivelsene. • Vi undrer oss sammen med barna: «Hvor tror dere mauren er på vei nå?» Vi bruker også oppslagsverk ved spørsmål og undring, også digitalt. Vi gir barna oppgaver som stimulerer nysgjerrighet og kunnskap ifht. naturen og miljøet. F. eks naturbingo.

Antall, rom og form

1-2 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Begynnende forståelse for grunnleggende matematiske begreper • Utforske former og mønstre • Gjenkjenne egenskaper ved former og sortere dem på ulike måter 	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet skal presentere begrepene liten/ stor. 1-2 og mange. Lik / ulik. Mye/ lite. Gjennom kroppslig lek, lek med gjenstander og eventyr blir vi kjent med matematiske begreper som for eksempel over, under, gjennom, opp, ned, stor, liten. • Puslespill og puttekasse • Oppmuntre barna til å sortere leker i leketid og ryddetid.
3-4 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Tall og former 	<ul style="list-style-type: none"> • Utforske, telle, utvide begrepsforståelsen. Erfare ulike typer størrelser. Kjenne tallene opp til 10

<ul style="list-style-type: none"> • Kjenne igjen geometriske former: trekant, sirkel, firkant • Utforske former og mønstre • Styrke barnas matematikkglede og interesse for matematiske sammenhenger 	<ul style="list-style-type: none"> • Jakte på former ute og inne, bruke begrepene i formingsaktiviteter • Perle, plastelina, bygge med duplo/lego, utforske med sand. • Vi spiller spill som stigespill, memory og mer avanserte puslespill
5-6 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Kjenne igjen symboler på en terning • Tidsbegreper: I går, i morgen, osv • Kunne navn på ukedagene og etterhvert rekkefølgen av dem • Orienter seg etter enkle kart (f.eks. skattekart) • Bli kjent med tallremse opp til 20 • Forstå sammenhengen mellom tall og mengde 	<ul style="list-style-type: none"> • Førskolegruppa møtes en formiddag en gang i uka. De holder på en liten time. Begreper, språk og samarbeid er viktige stikkord i år. Vi har kjøpt inn heftene Trampoline som er fylt av fine bilder og rikelig med samtaletema. Her er former, symboler, tall og bokstaver og med. Vi kommer også til å leke, spille og bygge på førskolegruppa.

Etikk, religion og filosofi

1-2 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Undring og tenking • Kjennskap til religioner og livssyn som er representert i barnehagen • Utvikle respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet 	<ul style="list-style-type: none"> • Barn skal erfare at grunnleggende spørsmål er vesentlige. Hjelp barna å finne løsninger på konflikter. • Vi markerer religiøse, livssynsmessige og kulturelle tradisjoner som er representert i barnehagen. • Være bevisst at vi er rollemodeller, og vi behandler barn og voksne og foreldre med respekt

2-3 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Verdikonflikter i hverdagen • Gjenkjenne følelser hos andre. • Erfaring med å ta egne valg 	<ul style="list-style-type: none"> • Hjelp barna å finne løsninger på konflikter. Når barn er 2-3 år kan de være med på å foreslå løsninger. • Prate om følelser i samling og i konflikter: Glad, lei seg, sint, redd. Vi skal sette ord på følelsene barna har og anerkjenne dem. • Turtaking. Barna oppmuntres til å sende hverandre ting ved matbordet. Velge sang før måltid, velge frukt og pålegg.
4-5 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle barnas toleranse, interesse og respekt for hverandre • Kjenne til representerte religioner og livssyn 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna skal få prøve å ordne opp i konflikter og vi jobber spesielt med temaer som vennskap, gode sosiale relasjoner. Vi verner om gode lekesituasjoner der barna er i god relasjon med hverandre • Vi snakke om representerte religioner i samlingsstund og i hverdagsituasjoner.
5-6 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Få en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på • Verdikonflikter i hverdagen • Undring og filosofiske spørsmål 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi har fokus på egne og andres følelser og konsekvenser av handling • Vi forsøker å la barna løse konflikter selvstendig ved å oppmuntre dem til å snakke og lytte til hverandre. • Vi utforsker og undre seg over det barna er opptatt av: eksistensielle, etiske, religiøse, livssynsmessige og filosofiske spørsmål.

Nærmiljø og samfunn

1-2 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Deltagelse og påvirkning av fellesskapet • Barns medvirkning • Utforsker ulike landskap og blir kjent med steder i nærmiljøet • Være bevisst på at vi skal motarbeide mobbing og diskriminering. 	<ul style="list-style-type: none"> • I samling har vi opprop via bilder, vi snakker om hvor alle er. Ved bordet blir alle sett, og de voksne henvender seg til alle. Der det er naturlig, spør vi hva barnet ønsker, f.eks. leke ute eller inne. • Vi voksne observerer, og legger merke til hva barna er opptatt av. Vi bringer inn mer av det. • Vi får opplevelser i nærmiljøet ved å gå flere små trilleturer. Vi bruker bilder og bøker til å utdype barnas erfaringer. • Være bevisst på at vi skal gi gutter og jenter de samme mulighetene.
3- 4 og 5-6 år	
HVA	HVORDAN
<ul style="list-style-type: none"> • Deltagelse og påvirkning av fellesskapet • Barns medvirkning • Utforsker ulike landskap og blir kjent med steder i nærmiljøet 	<ul style="list-style-type: none"> • Så langt som mulig, gir vi barna mulighet til å ta valg. F.eks. melk eller vann, ute eller inne i barnehagen. • Barna kan komme med forslag og ideer. Dermed påvirke sin egen hverdag. • Vi tar lengre gåturer i nærmiljøet. Besøker lekeplasser, besøk i byen, skolen, biblioteket og butikker. Bruke bilder og digitale hjelpemidler til å konkretisere og utdype barnas erfaringer.

I vår barnehagen markeres : Morsdag, Farsdag, Halloween, Lucia, jul, Samefolkets dag, tłusty czwartek(fetetorsdag), påske, Id og 17.

